

2026
ЛЮТИЙ

**ПЕРЕХІД ПІСЛЯ ТИМЧАСОВОГО
ЗАХИСТУ (БЕРЕЗЕНЬ 2027)**

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ТА
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПОЛІТИКИ
ВІД УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ

Перехід після тимчасового захисту (березень 2027 року)

Результати опитування та рекомендації для політики від українців у Румунії

Відтоді як Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, тимчасовий захист надав мільйонам українців швидкий і практичний механізм безпеки в Європейському Союзі. Він дозволив людям отримати законне проживання, доступ до праці, освіти, охорони здоров'я та базової стабільності, поки триває війна. **Водночас тимчасовий захист за своєю природою є тимчасовим.** З огляду на те, що поточна дата його завершення встановлена на березень 2027 року, багато сімей зараз входять у нову фазу, у якій невизначеність щодо правового статусу, житла, працевлаштування та освіти дітей стає значним джерелом стресу, а раннє планування є необхідним, щоб запобігти зайвим труднощам.

У цьому контексті JRS Румунія провела опитування серед українців під тимчасовим захистом у Румунії, щоб краще зрозуміти три речі: наскільки люди поінформовані про те, що може відбутися після березня 2027 року; наскільки підготовленими вони почуваються до різних сценаріїв переходу; а також які варіанти, гарантії та заходи підтримки вони вважають реалістичними й необхідними. Опитування також мало на меті зафіксувати наміри людей, зокрема, чи планують вони залишатися, повертатися або переїжджати в межах ЄС і які чинники найбільше впливають на ці рішення. Окрім запитань із фіксованими варіантами відповідей, анкета містила відкриті запитання, щоб зібрати практичні рекомендації безпосередньо від тих, кого це стосується.

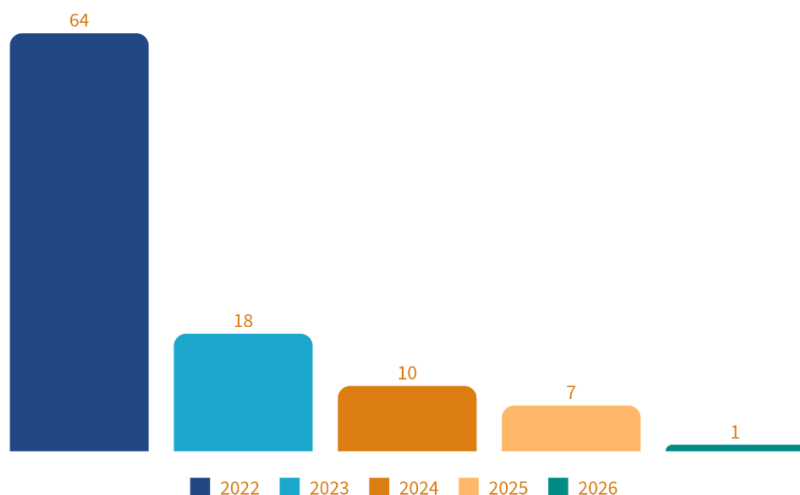
Цей звіт покликаний підтримати конструктивний політичний діалог. Його мета не в тому, щоб передбачити єдиний результат домовленостей після 2027 року, а в тому, щоб сприяти підготовці. Добре організований перехід має забезпечити правову визначеність, захист прав і зберегти відкритими кілька реалістичних шляхів, щоб сім'ї могли планувати своє життя гідно та без страху.

Загалом результати опитування передають чітке повідомлення: люди намагаються вибудувати стабільність у Румунії, але не можуть планувати своє життя без передбачуваних правил після 4 березня 2027 року. Хоча більшість респондентів знає про нинішню дату завершення, переважна більшість повідомляє, що не отримувала чіткої інформації про те, що буде далі, і багато хто почувається невідповідним до можливого переходу. Ця невизначеність уже зараз впливає на ключові рішення щодо інтеграції: житло, працевлаштування, освіти та планування довгострокового проживання.

Відповідно до пріоритетів респондентів, найнагальнішою потребою є ранній, офіційний і практичний механізм переходу, який поєднує правову визначеність, реалістичні шляхи до довгострокового статусу (зокрема для людей із нестандартними формами зайнятості) та сильні гарантії, насамперед захист від примусового повернення і недискримінацію. Щоб бути переконливим та дієвим, такий механізм має розроблятися через структуровані консультації з переміщеними українцями та організаціями, які їх підтримують, і бути чітко донесеним до людей зрозумілою, доступною мовою.

РОЗДІЛ 1 – Передумови та контекст

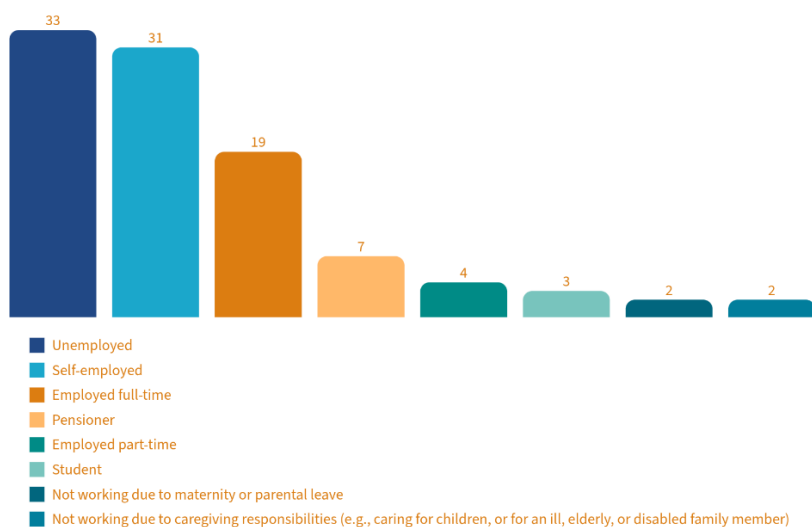
1. Коли ви отримали тимчасовий захист?

Відповіді відображають рік, у якому респонденти вперше отримали тимчасовий захист; у відсотковому вираженні 64% зазначили 2022 рік, 18% — 2023 рік, 10% — 2024 рік, 7% — 2025 рік і 1% — 2026 рік.

Результати показують, що більшість респондентів отримала тимчасовий захист на ранньому етапі кризи: майже дві третини — у 2022 році, тоді як лише невелика частка — у пізніші роки (2024–2026).

2. Поточний статус.

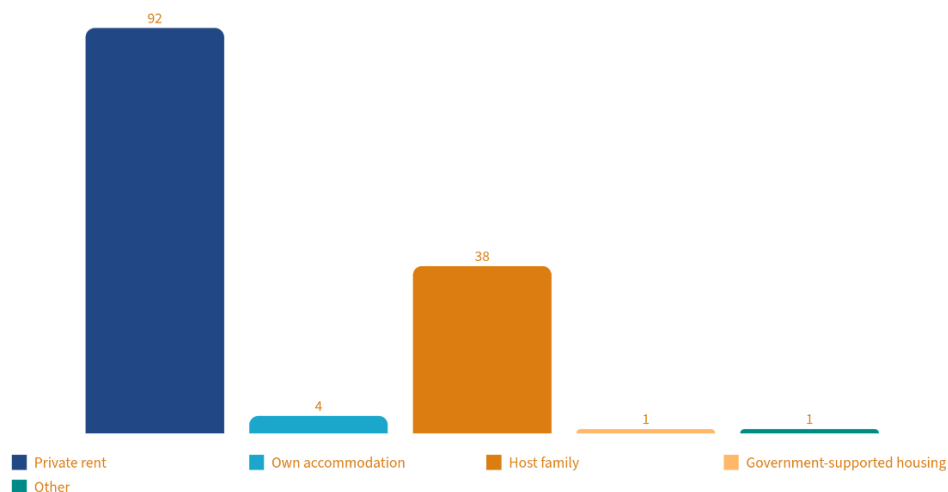

Поточний статус респондентів було наведено у відсотковому вираженні так: 33% зазначили, що є безробітними, 31% — самозайнятими, 19% — працевлаштованими на повний робочий день, 7% — пенсіонерами, 4% — працевлаштованими на неповну ставку, 3% — студентами, 2% — не працюють

через декретну відпустку або відпустку у зв'язку з доглядом за дитиною, і 2% — не працюють через обов'язки з догляду (наприклад, догляд за дітьми або за хворим, літнім чи непрацездатним членом сім'ї).

Загалом результати свідчать, що 54% респондентів є економічно активними (самозайняті або працевлаштовані), тоді як 46% наразі не працюють, переважно через безробіття, вихід на пенсію, навчання або сімейні обов'язки.

3. Житлові умови.

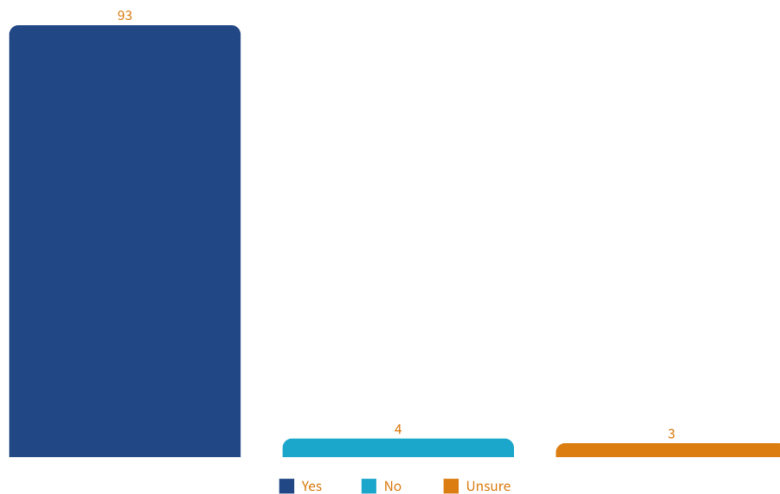

Житлові умови були наведені у відсотковому вираженні так: 92% зазначили оренду житла на приватному ринку; 38% повідомили, що проживають у приймаючій сім'ї (румунській або українській); 4% зазначили, що проживають у власному житлі; 1% повідомили про проживання в житлі, що надається за підтримки держави; і 1% обрали варіант «Інше» (наприклад, гуртожиток, наданий роботодавцем, навчальним закладом або НУО/благодійною організацією).

Загалом результати свідчать про значну залежність від приватного ринку оренди, при цьому менша, але все ж помітна частка респондентів покладається на проживання в приймаючих сім'ях, тоді як житло за підтримки держави, очевидно, відіграє лише незначну роль.

РОЗДІЛ 2 – Поінформованість і готовність.

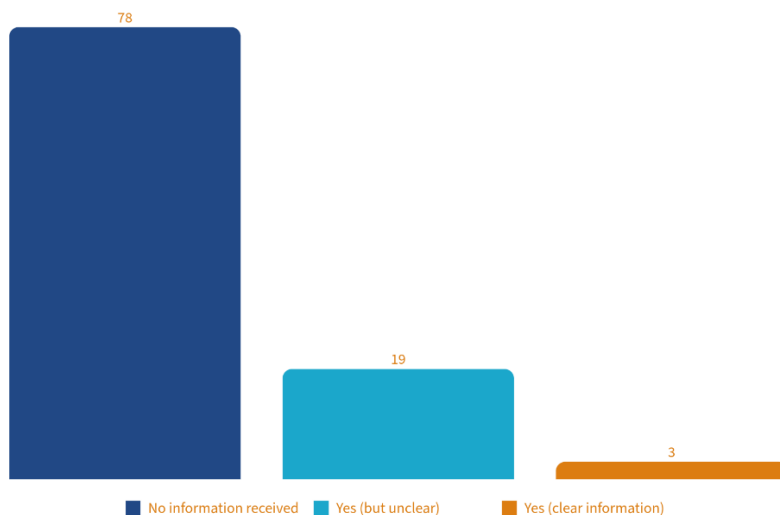
4. Чи знаєте ви, що тимчасовий захист наразі діє до березня 2027 року?

Поінформованість щодо чинності тимчасового захисту до березня 2027 року була наведена у відсотковому вираженні так: 93% респондентів відповіли «Так», 4% — «Ні», і 3% — «Не впевнений/не впевнена».

Загалом результати свідчать про дуже високий рівень обізнаності щодо поточної дати завершення тимчасового захисту; лише невелика частка респондентів або не знає про це, або не впевнена.

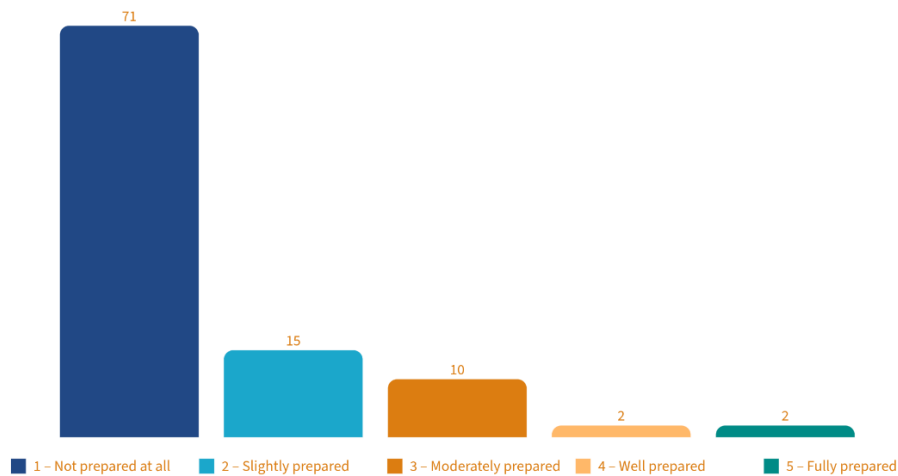
5. Чи отримували ви будь-яку інформацію про те, що станеться після березня 2027 року?

Інформацію, отриману про те, що станеться після березня 2027 року, було наведено у відсотковому вираженні так: 78% респондентів повідомили, що не отримували жодної інформації, 19% зазначили, що отримана інформація була незрозумілою, і 3% повідомили, що отримали чітку інформацію.

Загалом результати вказують на суттєвий дефіцит інформації щодо домовленостей після 2027 року: лише дуже незначна частка респондентів має чіткі орієнтири, тоді як переважна більшість повідомляє або про повну відсутність інформації, або про інформацію, недостатньо зрозумілу для планування.

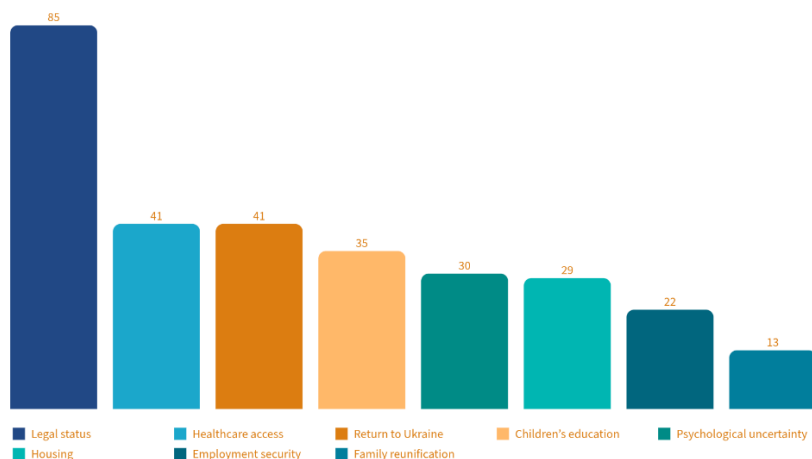
6. За шкалою від 1 до 5, наскільки підготовленими ви почуваєтеся до можливого завершення тимчасового захисту?

Рівень підготовленості до можливого завершення тимчасового захисту оцінювався за шкалою 1–5 і поданий у відсотковому вираженні так: 71% обрали 1 («Зовсім не підготовлений/підготовлена»), 15% обрали 2 («Трохи підготовлений/підготовлена»), 10% обрали 3 («Помірно підготовлений/підготовлена»), 2% обрали 4 («Добре підготовлений/підготовлена»), і 2% обрали 5 («Повністю підготовлений/підготовлена»).

Загалом результати свідчать про дуже низький рівень суб'єктивної підготовленості: 86% респондентів оцінили себе на двох найнижчих рівнях (1–2), тоді як лише 4% повідомили, що є добре або повністю підготовленими (4–5). Це вказує на те, що більшість респондентів не відчуває, що може впевнено планувати перехід після 2027 року.

7. Які ваші основні занепокоєння щодо періоду після березня 2027 року? (оберіть максимум 3 найважливіші)

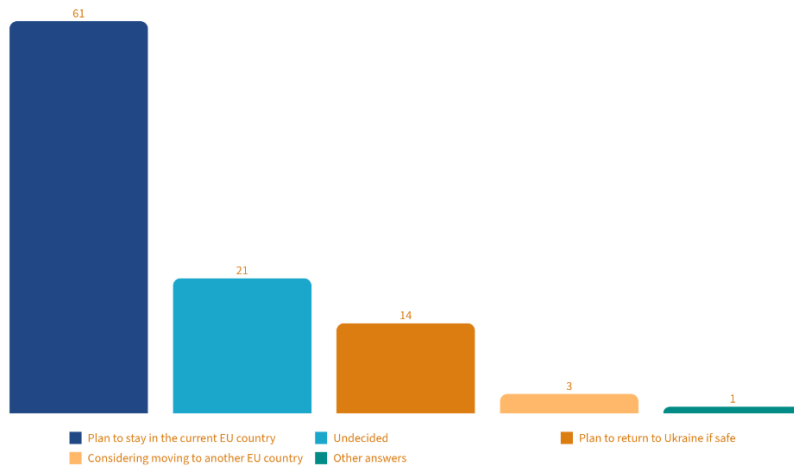

Основні занепокоєння щодо періоду після березня 2027 року були подані у відсотковому вираженні так (частка респондентів, які обрали кожен варіант; дозволено кілька відповідей, максимум три): 85% обрали правовий статус, 41% — доступ до охорони здоров'я, 41% — повернення в Україну, 35% — освіту дітей, 30% — психологічну невизначеність, 29% — житло, 22% — стабільність працевлаштування, і 13% — возз'єднання сім'ї.

Загалом результати показують, що правова визначеність є домінуючим занепокоєнням із великим відривом, тоді як доступ до охорони здоров'я, можливість повернення та освіта дітей формують наступний рівень ключових тривог. Це свідчить про те, що планування після 2027 року сприймається насамперед як питання правового статусу та прав людини із суттєвими наслідками для стабільності сімей і добробуту.

РОЗДІЛ 3 – Намір щодо майбутнього.

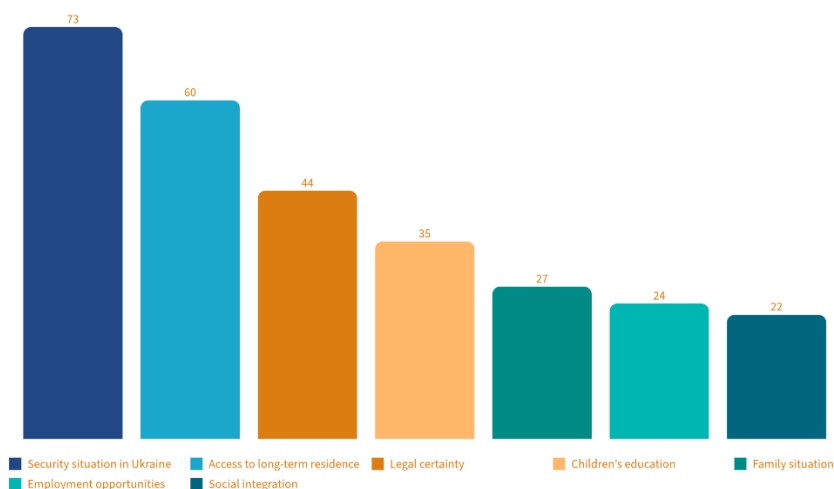
8. Який ваш поточний намір?

Поточні наміри були подані у відсотковому вираженні так: 61% респондентів планують залишатися в нинішній країні ЄС — Румунії, 21% не визначилися, 14% планують повернутися в Україну, якщо там стане безпечно, 3% розглядають переїзд до іншої країни ЄС, і 1% обрали інші варіанти відповідей.

Загалом, результати свідчать, що більшість респондентів налаштована на подальше перебування в Румунії, тоді як помітна частка залишається невизначеною. Це вказує на те, що правова ясність і передбачувані шляхи переходу, ймовірно, суттєво впливатимуть на рішення в період до березня 2027 року.

9. Які чинники найбільше впливають на ваше рішення? (оберіть максимум 3 найважливіші)

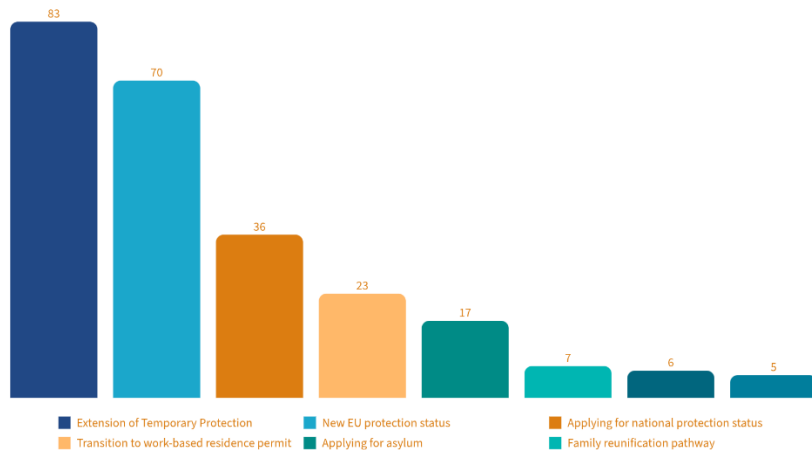

Чинники, які найбільше впливають на рішення респондентів, були подані у відсотковому вираженні так (частка респондентів, які обрали кожен варіант; дозволено кілька відповідей, максимум три): 73% обрали безпекову ситуацію в Україні, 60% — доступ до довгострокового проживання, 44% — правову визначеність, 35% — освіту дітей, 27% — сімейні обставини, 24% — можливості працевлаштування, і 22% — соціальну інтеграцію.

Загалом результати свідчать, що рішення визначаються насамперед міркуваннями безпеки та правової стабільності. Перспективи довгострокового проживання і правова визначеність переважають над занепокоєннями щодо ринку праці та інтеграції, що вказує на те, що передбачувані правові шляхи та достовірні оцінки безпеки будуть ключовими для планування після 2027 року.

РОЗДІЛ 4 – Бажані правові шляхи.

10. Які варіанти ви розглянули б після березня 2027 року? (можна обрати кілька відповідей)

Варіанти, які респонденти розглянули б після березня 2027 року, були подані у відсотковому вираженні так (частка респондентів, які обрали кожен варіант; дозволено кілька відповідей): 83% обрали продовження тимчасового захисту, 70% — новий статус захисту на рівні ЄС, 36% — подання заяви на національний статус захисту (національний/гуманітарний статус поза процедурою притулку), 23% — перехід на дозвіл на проживання на підставі працевлаштування, 17% — подання заяви на притулок, 7% — шлях возз'єднання сім'ї, 6% — добровільне повернення (із підтримкою), і 5% — студентська віза/дозвіл на проживання.

Загалом результати демонструють чітку перевагу безперервності та правових рішень на рівні ЄС: більшість респондентів підтримують або продовження тимчасового захисту, або запровадження нового статусу захисту на рівні ЄС. Водночас менші, але помітні частки розглядають національні механізми, проживання на підставі працевлаштування або притулок. Це свідчить про те, що для підтримки стабільного переходу після 2027 року будуть потрібні паралельні, чітко пояснені варіанти.

11. Яка інформація або підтримка допомогла б вам ухвалити рішення? (відкрите запитання)

Чітке, офіційне рішення про те, що відбудеться після березня 2027 року, з передбачуваними правилами.

- Продовження тимчасового захисту, особливо якщо війна та ризики триватимуть.
- Чіткий і дієвий шлях переходу від тимчасового захисту до довгострокового правового статусу в Румунії.

- Підтвердження того, чи зараховуватимуться роки, прожиті під тимчасовим захистом, до строку, необхідного для довгострокового проживання.
- Спрощені варіанти проживання для людей, які можуть себе забезпечувати, але не відповідають класичним вимогам працевлаштування (моряки, дистанційні працівники, доглядальники, самотні батьки).
- Реалістичний шлях до постійного проживання і, для тих, хто має право, до громадянства — з прозорими критеріями.
- Чіткість щодо безпеки в Україні: коли повернення справді буде безпечним і які гарантії існуватимуть після війни.
- Тиск у сфері житла: підтримка оренди, більш доступні варіанти та рішення щодо високих цін на оренду у великих центрах.
- Мовна підтримка як ключ до мобільності: доступні курси румунської мови, пов'язані з працевлаштуванням і стабільністю.
- Краще поєднання навичок із роботою: визнання дипломів і варіанти на основі компетентностей для кваліфікованих професій, щоб люди не «застрягали» в низькокваліфікованій праці.

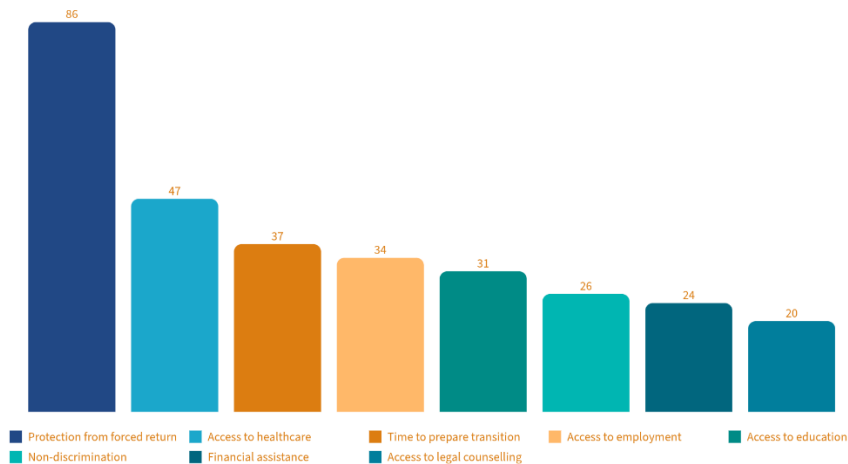
На відкрите запитання «Яка інформація або підтримка допомогла б вам ухвалити рішення?» відповіді респондентів (узагальнені та впорядковані за частотою згадування) послідовно вказували на потребу в чітких, офіційних роз'ясненнях і передбачуваних правилах задовго до березня 2027 року. Найчастіше необхідною підтримкою вказувалося однозначне рішення щодо того, що станеться після завершення тимчасового захисту, зокрема, чи буде тимчасовий захист продовжено, якщо війна та ризики для захисту зберігатимуться, і які альтернативні правові шляхи будуть доступні.

Наступним сильним фактором стала потреба в дієвому переході від тимчасового захисту до стабільного довгострокового статусу в Румунії. Респонденти неодноразово просили підтвердити, чи зараховуватимуться роки, проведені під тимчасовим захистом, до строку, необхідного для довгострокового проживання, а також надати реалістичний шлях до постійного проживання і, за потреби, до громадянства на основі прозорих критеріїв. Багато хто також наголошував на необхідності спрощених варіантів проживання для людей, які можуть себе забезпечувати, але не відповідають класичним моделям зайнятості, зокрема для моряків, дистанційних працівників, доглядальників і самотніх батьків.

Окрім правової визначеності, респонденти підкреслювали практичні умови, які формують будь-яке реальне рішення. Серед них — достовірні оцінки безпеки та гарантії щодо повернення в Україну, зменшення житлового тиску через підтримку оренди або більш доступні варіанти у великих центрах, а також доступні курси румунської мови, пов'язані з працевлаштуванням і стабільністю. Нарешті, багато респондентів наголошували на важливості кращого поєднання навичок із роботою через визнання дипломів і варіанти на основі компетентностей, щоб кваліфіковані люди могли отримувати роботу за фахом, а не «застрягали» в низькокваліфікованій праці.

РОЗДІЛ 5 – Права людини та гарантії.

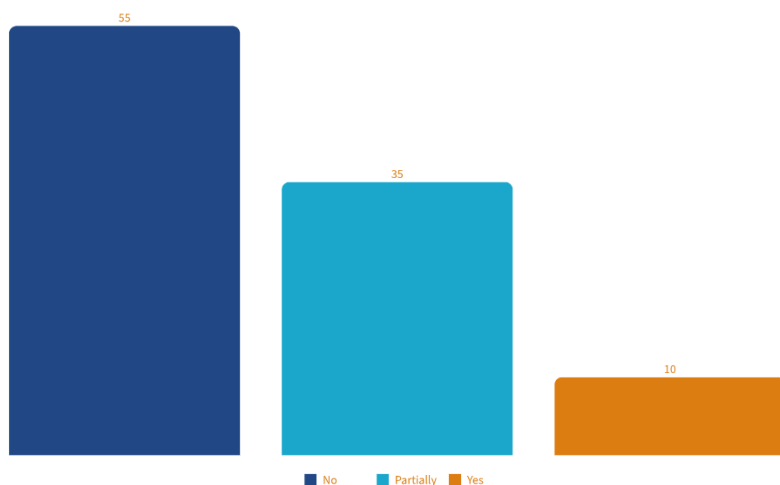
12. Які гарантії є для вас найважливішими за будь-якого сценарію переходу? (оберіть максимум 3 найважливіші)

Гарантії, які респонденти вважають найважливішими за будь-якого сценарію переходу, були подані у відсотковому вираженні так (частка респондентів, які обрали кожен варіант; дозволено кілька відповідей, максимум три): 86% обрали захист від примусового повернення, 47% — доступ до охорони здоров'я, 37% — час для підготовки переходу, 34% — доступ до працевлаштування, 31% — доступ до освіти, 26% — недискримінацію, 24% — фінансову підтримку, і 20% — доступ до правової консультації.

Загалом результати свідчать, що ключове очікування має захисний характер: респонденти надають пріоритет гарантіям проти примусового повернення, у поєднанні з безперервним доступом до базових прав і послуг (охорона здоров'я, праця, освіта) та достатнім часом для планування. Це вказує на те, що будь-який механізм після 2027 року потребуватиме сильних гарантій принципу невислання (non-refoulement) і структурованого перехідного періоду, щоб сприйматися як надійний та справедливий.

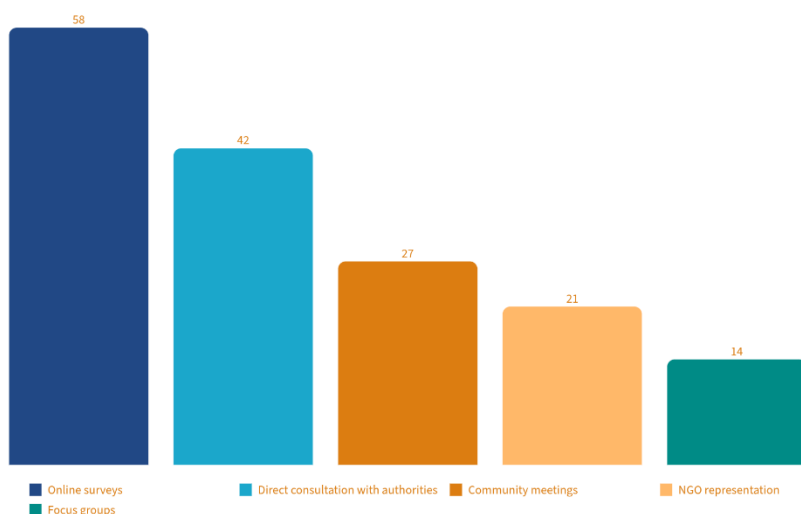
13. Чи відчуваєте ви, що ваш голос наразі чують у дискусіях щодо політики після 2027 року?

Сприйняття того, чи чують голос респондентів у дискусіях щодо політики після 2027 року, було подано у відсотковому вираженні так: 55% відповіли «Ні», 35% — «Частково», і 10% — «Так».

Загалом результати вказують на значний, відчутний розрив у залученні: більшість респондентів не відчуває, що їхній голос почутий, і лише невелика частка відчуває повну включеність. Це свідчить про потребу в більш структурованих і доступних механізмах консультацій, щоб забезпечити легітимність і довіру до рішень щодо політики після 2027 року.

14. Як би ви хотіли, щоб вас консультували? (можна обрати кілька відповідей)

Бажані формати консультацій були подані у відсотковому вираженні так (частка респондентів, які обрали кожен варіант; дозволено кілька відповідей): 58% обрали онлайн-опитування, 42% — прямі консультації з органами влади, 27% — зустрічі громади, 21% — представництво через НУО, і 14% — фокус-групи.

Загалом результати свідчать про сильну перевагу доступних форматів із низьким порогом участі (передусім онлайн-опитувань), у поєднанні з чітким запитом на прямий діалог із тими, хто ухвалює рішення. Це вказує на те, що надійний процес консультацій має поєднувати масштабований цифровий збір думок зі структурованими можливостями для особистої або фасилітованої взаємодії.

РОЗДІЛ 6 – Виклики та можливості.

15. Які найбільші виклики ви наразі маєте? (відкрите запитання)

Правовий статус після завершення тимчасового захисту

Це найчастіше повторювана тема. Вона включає страх примусового повернення, відсутність ясності щодо того, що буде після березня 2027 року, і плутанину щодо шляхів до довгострокового статусу. Підтеми охоплюють невизначеність щодо продовження захисту, незрозумілі або «надто високі» вимоги для переходу на інший статус, суперечливу інформацію від неофіційних «експертів», а також практичні запитання на кшталт «що нам робити, якщо захист завершиться?». Типові сигнали: згадки «після березня 2027», «немає шляху легалізації», «дозвіл на проживання», «постійне проживання», «дозвіл на роботу», «я боюся, що мене можуть примусово повернути».

Доступ до працевлаштування та гідна робота

Висловлювання в цій категорії зосереджуються на неможливості знайти роботу, неможливості знайти роботу за кваліфікацією, неофіційній роботі без контракту та бар'єрах, пов'язаних зі статусом або практиками роботодавців. Підтеми включають дискримінацію під час найму через громадянство поза ЄС, відмову роботодавців укладати офіційні договори, відсутність варіантів неповної зайнятості для одиноких батьків і низькі зарплати порівняно з вартістю життя. Типові сигнали: «не можу знайти роботу, окрім ручної», «без контракту», «гідна зарплата», «офіційне працевлаштування», «пошук роботи», «низька зарплата».

Шляхи легалізації, пов'язані з роботою та самозайнятістю

Ця тема охоплює технічні перешкоди для отримання або збереження легального перебування через роботу, PFA, SRL або самозайнятість. Підтеми включають неможливість зареєструвати PFA, невизначеність щодо того, чи дає самозайнятість право на проживання, труднощі з відкриттям банківських рахунків для іноземців або нового бізнесу, потребу показувати великі суми коштів для віз, а також незрозумілість щодо необхідності «дозволу/авторизації». Типові сигнали: «PFA», «SRL», «банківський рахунок», «самозайнятість», «дозвіл на роботу», «підтвердження коштів».

Особливі правові та трудові випадки, зокрема моряки

Сюди належать моряки та сім'ї, де основний дохід отримується за довгостроковими морськими контрактами за кордоном, а також твердження, що Румунія не визнає це як практичний шлях для проживання. Підтеми включають запитання «як отримати дозвіл, якщо я моряк», «варіант легалізації для моряків», «авторизація для SRL після завершення захисту» та повторюваний мотив «чоловік у морі, я не можу легалізуватися».

Житло та вартість життя

Висока оренда й комунальні платежі, зростання цін на харчі та базові товари, а також розрив між зарплатами і витратами на житло зустрічаються постійно. Підтеми включають неможливість сплачувати оренду, борги, страх виселення, відсутність соціального житла, дискримінацію з боку орендодавців, конфлікти з власниками та відчуття, що «весь дохід йде на оренду». Типові сигнали: «оренда», «комунальні», «дороге життя», «ціни ростуть», «немає грошей на житло», «виселення з гуртожитку», «немає соціального житла».

Мовний бар'єр і доступ до вивчення мови

Мова є і окремою перешкодою, і першопричиною проблем із роботою, доступом до послуг та інтеграцією. Підтеми включають складність румунської мови, брак безкоштовних і довготривалих курсів, те, що в старшому віці навчатися важче, потребу в мовному сертифікаті для роботи та «немає часу вивчити мову до завершення захисту». Типові сигнали: «румунська складна», «немає курсів», «сертифікат», «труднощі в спілкуванні».

Доступ до охорони здоров'я та сімейної медицини

Сюди входять проблеми з реєстрацією у сімейного лікаря, доступом до рецептів, аналізів, направлень і загальним покриттям. Підтеми включають обмежений доступ поза великими містами, потреби людей із хронічними хворобами, медичну підтримку, пов'язану з інвалідністю, безперервність онкологічного лікування, догляд за літніми людьми та витрати. Типові сигнали: «сімейний лікар», «медичне страхування», «не можу зробити аналізи», «потрібні рецепти», «документи щодо інвалідності», «лікування».

Діти, освіта та бар'єри у догляді за дітьми

Це включає безперервність навчання, доступ до дитсадків, булінг і дискримінацію в освітньому середовищі. Підтеми: діти не знають румунської, страх переривання навчання у разі зміни статусу, труднощі поєднання роботи з доглядом за дітьми, брак спеціалізованої підтримки для дітей з інвалідністю або ADHD/аутизмом, а також доступ до університету для старших підлітків. Типові сигнали: «школа», «дитсадок», «булінг», «особливі потреби», «університет», «дитина не може адаптуватися без мови».

Дискримінація, упереджене ставлення та соціальний клімат

Цей блок відображає відчуття несправедливого ставлення та виключення, не зводячи все лише до праці чи житла. Підтеми включають дискримінацію за національністю, булінг дітей, ставлення з боку інституцій, стереотипи про те, що українці «живуть за чужий рахунок», а також брак поваги або ворожої поведінки. Типові сигнали: «дискримінація», «не люблять українців», «несправедливо», «упередженість», «булінг», «ворожість».

Психологічне навантаження та хронічний стрес через невизначеність

Це включає тривожність, згадки про ПТСР, виснаження та постійний тиск через неможливість планувати. Підтеми: страх за безпеку в Україні, розлука з домом, життя «у підвішеному стані», а також стрес, посилений неясними правовими шляхами та високими витратами. Типові сигнали: «тривога», «ПТСР», «стрес», «не можу планувати», «страх», «невизначеність роками».

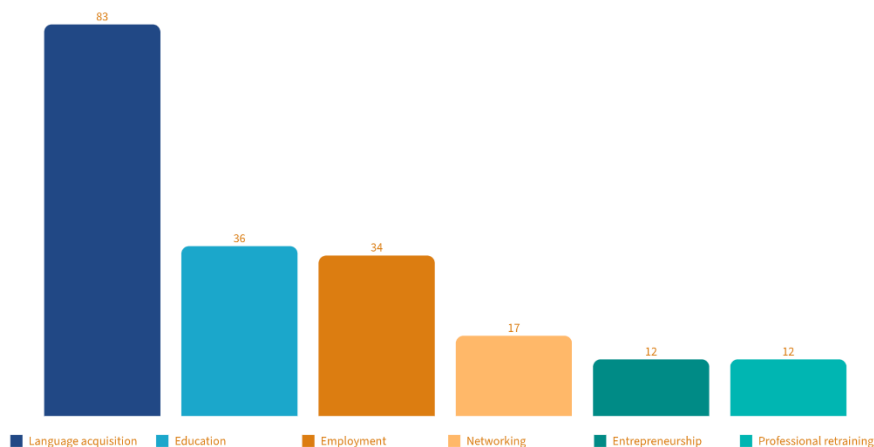
Інформаційні прогалини, бюрократія та орієнтація в інституціях

Ця тема охоплює практичні труднощі у взаємодії з установами та процедурами. Підтеми включають «немає чіткої інформації», «занадто багато дезінформації», затримки, складні вимоги до документів і конкретні скарги на міграційні служби. Також сюди входять проблеми з підтвердженням адреси та загальне відчуття «я не знаю, з чого почати». Типові сигнали: «бюрократія», «немає інформації», «незрозумілі кроки», «документи», «міграційна служба».

Відповіді «Немає значних проблем» або «Все добре»

Багато респондентів зазначають, що в них усе гаразд або вони не мають викликів. Підтеми включають вдячність Румунії, «немає», «без проблем» і «все добре».

16. Які можливості з'явилися під час вашого перебування в ЄС? (оберіть максимум 3 найважливіші)

Можливості, які з'явилися під час перебування респондентів у ЄС, були подані у відсотковому вираженні так (дозволено кілька відповідей, максимум три): 83% обрали вивчення мови, 36% — освіту, 34% — працевлаштування, 17% — налагодження контактів (нетворкінг), 12% — підприємництво, і 12% — професійну перекваліфікацію.

Загалом результати свідчать, що респонденти найчастіше пов'язують свій досвід у ЄС із формуванням довгострокової інтеграційної спроможності, насамперед через вивчення мови. Водночас освіта та працевлаштування також виокремлюються як ключові можливості, що вказує на те, що подальші інвестиції у вивчення мови та переходи від навичок до роботи залишаються центральними для стабільності після 2027 року.

17. Якої підтримки вам і надалі бракує, щоб почуватися стабільно та в безпеці? (відкрите запитання)

Ось найчастіше згадувані потреби, впорядковані за частотою (від найпоширеніших до менш поширених):

«Надайте нам чіткий, передбачуваний довгостроковий правовий статус після завершення тимчасового захисту (березень 2027 року) та простий шлях для легального перебування».

Це включає дозволи на проживання, постійне проживання, можливості отримання громадянства та чіткі правила переходу.

«Продовжте тимчасовий захист до завершення війни та гарантуйте, що нас примусово не повернуть, поки це небезпечно».

Багато людей просять про чіткий захист від примусового повернення та стабільне рішення на рівні ЄС.

«Нам потрібна фінансова підтримка для покриття базових витрат на життя, особливо оренди та харчування».

Це часто формулюється як грошова допомога, підтримка оренди, ваучери або цільова допомога для пенсіонерів, самотніх батьків і багатодітних сімей.

«Допоможіть нам знайти стабільну, легальну, гідну роботу, бажано за фахом, а не лише низькокваліфіковану».

Люди просять реального підбору роботи, офіційних контрактів, справедливої оплати та меншої дискримінації.

«Забезпечте доступні курси румунської мови (а інколи й англійської), зокрема онлайн та у вечірній час».

Багато хто зазначає, що живе поза містами, потребує онлайн-формату або курсів вищих рівнів, ніж початкових.

«Забезпечте реальний доступ до охорони здоров'я, ліків і сімейного лікаря, із чіткими правилами щодо страхування».

Це включає хронічні захворювання, онкологічне лікування, оформлення інвалідності та практичний доступ без плутанини.

«Підтримайте в питаннях житла: доступні варіанти, допомога у пошуку житла, а також підтримка оренди або комунальних послуг».

Деяко просить перевірену базу орендодавців, соціальне житло або продовження програм розміщення.

«Надайте чітку правову інформацію та юридичні консультації у формі, яку люди можуть зрозуміти й використати».

Багато хто просить пояснення щодо документів, процедур, прав і того, що буде після 2027 року. Також згадуються гарячі лінії.

«Підтримайте освіту дітей і щоденне функціонування: доступ до школи, групи продовженого дня, дитсадки, навчальну підтримку».

Це включає підтримку української мови, «хаби» для дітей та рішення для батьків, які не можуть працювати повний день.

«Запропонуйте психологічну підтримку, терапію та допомогу з тривожністю, спричиненою невизначеністю й травмою війни».

Це часто напряду пов'язується з правовою невизначеністю та страхом повторного переміщення.

«Допоможіть із визнанням кваліфікацій і професійною перекваліфікацією, щоб ми могли легально працювати у кваліфікованих сферах».

Це включає визнання дипломів, сертифікацію та доступ до ліцензованих професій.

«Покращте практичні інструменти інтеграції: перекладацьку підтримку, комунікацію з органами влади, доступ до банківських послуг і документів».

Декілька респондентів згадують потребу у належному форматі ID-картки, підтримці перекладача та доступі до цифрових і банківських сервісів.

РОЗДІЛ 7 – Рекомендації для осіб, які формують політику.

18. Що інституції ЄС мають поставити в пріоритет до березня 2027 року? (відкрите запитання)

«Продовжити тимчасовий захист після березня 2027 року, бажано до реального завершення війни (багато хто прямо згадує 2028–2029 роки), і зберегти стабільними стандарти захисту.

Ухвалити чітке, офіційне рішення завчасно, з конкретним календарем і покроковими інструкціями щодо того, що відбудеться після березня 2027 року, щоб люди могли планувати своє життя.

Створити простий механізм переходу від тимчасового захисту до «звичайного» статусу проживання (тимчасове проживання, постійне проживання, а далі — варіанти громадянства) з чіткими критеріями та передбачуваними процедурами.

Зараховувати роки, проведені під тимчасовим захистом, до строку, необхідного для постійного проживання і подальшого отримання громадянства, замість того, щоб вважати ці роки такими, що «не зараховуються».

Дозволити людям залишатися, якщо вони цього хочуть, не лише тим, хто працевлаштований у країні перебування. Багато хто просить про варіанти на основі сімейних обставин, самозайнятості, дистанційної роботи або підтвердження фінансової спроможності (залишок на рахунку, оборот, сплачені податки), а не лише румунського трудового контракту.

Гарантувати захист від примусового повернення, доки Україна залишається небезпечною, і пріоритетно враховувати людей з окупованих або прифронтових територій, яким фактично нікуди повертатися.

Забезпечити захист уразливих груп через чіткіші й простіші шляхи: людей з інвалідністю, пенсіонерів, самотніх батьків, багатодітних сімей та дітей, які вже інтегровані в школу. Це часто супроводжується запитом на подальшу соціальну підтримку та допомогу з житлом.

Виправити систему встановлення та продовження інвалідності. Люди описують повторні комісії кожні 6 місяців як нереалістичні у випадках тяжкої інвалідності й просять довшу чинність, менше поїздок і менше паперової роботи.

Забезпечити практичний доступ до охорони здоров'я та медичного страхування для всієї сім'ї, включно з безперервним лікуванням і ліками, навіть якщо людина не працевлаштована локально.

Гарантувати безперервність освіти дітей. Багато хто просить, щоб сім'ї могли залишатися, якщо діти навчаються в дитсадку або школі, і щоб правила не змушували дітей переривати навчання через те, що батьки не можуть виконати нові вимоги щодо доходів або працевлаштування.

Інвестувати в реальну інтеграційну підтримку до 2027 року: доступні курси румунської мови, перекваліфікацію, визнання дипломів, підбір роботи для стабільного працевлаштування та підтримку малого бізнесу, щоб люди могли стати самостійними.

Менша, але повторювана група повідомлень стосується ширших політичних дій: посилення військової підтримки для завершення війни, зменшення залежності від російських ресурсів і обмеження проросійських пропагандистських каналів у країнах ЄС. Також згадуються Організація Об'єднаних Націй та Міжнародна морська організація у зв'язку з особливим статусом для моряків.»

19. Що ваша країна перебування має покращити? (відкрите запитання)

«Покращити громадську безпеку та відчуття захищеності в повсякденному житті (люди неодноразово вказують “безпеку” як першу потребу).

Надати чітку правову рамку для проживання та праці з передбачуваними правилами й завчасною комунікацією про те, що зміниться після березня 2027 року.

Створити простий шлях переходу від тимчасового захисту до стабільного статусу (тимчасове проживання, постійне проживання і, де можливо, спрощений шлях до громадянства). Багато хто прямо просить “перехідний документ”, наводячи Нідерланди як приклад.

Зараховувати роки, проведені під тимчасовим захистом, до строку, потрібного для довгострокового проживання та громадянства (дехто навіть пропонує часткове зарахування, як у практиках Чехії).

Зменшити бюрократію та суперечності між інституціями. Люди скаржаться, що різні установи по-різному тлумачать ту саму процедуру, а системи інколи не працюють або видають помилки.

Надавати чіткі пояснення українською та російською щодо податків, соціальних внесків, правил працевлаштування, реєстрації бізнесу та прав у межах захисту, щоб люди не залежали від посередників і “вирішувачів”.

Покращити доступ до гідної роботи, а не лише до низькокваліфікованих вакансій. Часто згадуються потреби у підтримці (на кшталт служби зайнятості), справедливих зарплатах, протидії дискримінації та реальних маршрутах для кваліфікованих професій (визнання дипломів, визнання резидентури/інтернатури для лікарів, доступ до регульованих професій). Дехто згадує бар'єри в великих компаніях, таких як Google, через статус негромадян ЄС.

Розширити можливості вивчення мови. Багато хто просить безкоштовні загальнонаціональні курси румунської (включно з онлайн-форматом), а також професійне навчання, поки рівень мови ще обмежений.

Виправити практичний доступ до медицини, особливо доступ до сімейного лікаря. Люди неодноразово пишуть, що не можуть знайти сімейного лікаря, а медичний персонал інколи не знає, як правильно зареєструвати українців для отримання послуг, що покриваються системою.

Покращити інтеграцію дітей в освіті. Найчастіше повторювана проблема — брак адаптаційних програм, байдужість у школах і булінг. Запропоновані рішення включають адаптаційні класи, додаткову підтримку румунської мови в школах і післяшкільну навчальну підтримку, щоб діти не залишалися лише “слухачами” без реального навчання (приклади часто стосуються Бухареста).

Відновити та посилити “програми для українців”, зокрема громадські та волонтерські центри й цільові інтеграційні послуги. Дехто згадує нестачу підтримки (наприклад, програми відкриваються й закриваються).

Підтримка з житлом є ключовою точкою тиску. Запити включають субсидії/ваучери на оренду, варіанти соціального житла, заходи проти зростання орендних цін і реагування на встановлення вищих цін для українців. Деякі люди також просять підтримку з комунальними послугами та базовими витратами на життя.

Посилити соціальний захист уразливих груп, особливо пенсіонерів, людей з інвалідністю та одиноких матерів із дітьми (включно з простішим визнанням інвалідності та стабільнішою підтримкою).

Надати безкоштовну або доступну правову допомогу (багато хто прямо просить безкоштовні юридичні консультації) та чіткі роз’яснення щодо шляхів легалізації, зокрема для самозайнятих і тих, кого утримує/підтримує чоловік або дружина.

Додати окремі правові рішення для українських моряків та їхніх сімей, включно з механізмом легального перебування, пов’язаним зі сплатою податків і сімейною стабільністю.

Помітна меншість опитуваних зазначає, що вони загалом задоволені й не просять змін, окрім одного: продовження тимчасового захисту та збереження стабільності.»

20. Що допомогло б вам почуватися в безпеці та впевнено щодо свого майбутнього? (відкрите запитання)

«Чітка, завчасна, офіційна інформація про те, що відбудеться після березня 2027 року, бажано оголошена заздалегідь, із простими кроками та критеріями, яких люди реально можуть дотримуватися.

Продовження тимчасового захисту до завершення війни або заміна його передбачуваною альтернативою, яка зберігатиме правовий захист навіть у разі продовження війни.

Визначений механізм переходу від тимчасового захисту до стабільного дозволу на проживання в Румунії (тимчасове проживання, постійне проживання або спеціальний багаторічний статус на 3–5 років). Багато хто прямо просить “новий статус”, а не чергове коротке продовження.

Захист від примусового повернення в Україну, доки це залишається небезпечним, особливо для сімей з дітьми та людей із регіонів підвищеної небезпеки.

Зарахування років, проведених під захистом, до терміну, необхідного для довгострокового проживання та громадянства; деякі респонденти посилаються на приклади Нідерландів і Чехії.

Реальний шлях до громадянства для тих, хто жив у країні, працював, сплачував податки та інтегрувався, включно зі спрощеними механізмами для довгострокових резидентів.

Стабільне право жити “нормальним життям”, а не лише отримувати допомогу. Багато хто пише, що їм не потрібні гроші, їм потрібна правова визначеність, щоб орендувати житло надовго, купувати житло та автомобілі й планувати сімейне життя.

Стабільність працевлаштування та доходу. Люди просять доступу до гідної роботи, справедливої оплати, недискримінації щодо негромадян ЄС і ясності щодо вимог до роботи після завершення захисту.

Чіткі правила для роботодавців і працівників щодо дозволів на проживання та дозволів на роботу після 2027 року, включно з питаннями “permis unic” і тим, чи буде потрібен “aviz de muncă” для тих, хто вже працює.

Підтримка самозайнятості та підприємництва, включно з прозорими податковими правилами та простим правовим шляхом для сімей, які можуть себе забезпечити (багато хто прямо просить “алгоритм” і зрозумілі форми).

Підтримка з житлом залишається критичною для багатьох, особливо підтримка оренди або цільова допомога для уразливих груп, бо витрати на оренду є найбільшим тиском.

Надійний доступ до охорони здоров'я, ліків, страхування та спеціалізованої допомоги, включно з хронічними захворюваннями та онкологією. Дехто прямо просить гарантований доступ, а не разові рішення “в ручному режимі”.

Стабільність освіти для дітей. Люди хочуть гарантій, що діти зможуть продовжувати навчання у школі та здобувати вищу освіту після 2027 року, а також адаптаційної підтримки, щоб дітей не змушували до ще одного раптового переїзду.

Вивчення мови як умова інтеграції та як практична підтримка. Багато хто просить доступні курси румунської (включно з вечірніми варіантами) і професійну підготовку, пов'язану з мовним навчанням.

Сильніша підтримка уразливих груп, особливо пенсіонерів, людей з інвалідністю та сімей, які доглядають за літніми родичами. Дехто просить соціальні виплати або цільову підтримку, а не універсальні платежі для всіх.

Єдність сім'ї та правила возз'єднання, які дозволять подружжю, дітям і залежним батькам залишатися разом легально.

Окремі рішення для українських моряків та їхніх сімей, включно з правовим статусом, що не залежить від місцевих трудових контрактів, і визнанням того, що вони можуть робити внесок через сплату податків, працюючи в морі.

Послідовна, поважна комунікація з боку влади та менше невизначеності. Декілька коментарів порівнюють підходи різних країн, згадують Польщу як більш заспокійливий приклад і просять більш узгоджену та передбачувану практику ЄС.

Ключова емоційна тема: “безпека” означає мир і реальне завершення війни, а для частини респондентів — також стабільну, заможну Україну, щоб можна було добровільно повернутися. Інші додають виразні антивоєнні настрої, спрямовані проти Росії.

Для тих, хто живе поза Румунією (одна детальна відповідь з Молдови), повторюються ті самі ключові моменти: довгострокова правова перспектива, стабільність для дітей та підлітків, повністю

інтегрованих у місцеву систему освіти, доступ до легальної роботи та підприємництва і можливість планувати життя без страху раптових змін правил.»

МЕТОДОЛОГІЯ

Огляд і мета

Це опитування було проведено JRS Romania з метою зрозуміти, як українці під тимчасовим захистом (ТП) у Румунії сприймають перехід після завершення ТП, яке наразі заплановане на березень 2027 року.

Цілями опитування було виміряти: (a) обізнаність щодо поточної дати завершення ТП, (b) рівень готовності, (c) ключові занепокоєння та наміри, (d) бажані правові шляхи після березня 2027 року, а також (e–f) гарантії й потреби в підтримці, які мають враховуватися під час планування на національному рівні та на рівні ЄС. Поряд із необхідною технічною термінологією, цей звіт також містить пояснення простою англійською мовою, щоб результати були зрозумілими для широкої аудиторії.

Цільова група та критерії участі

Цільовими респондентами були українці, які наразі перебувають під тимчасовим захистом у Румунії.

Період опитування, місця та канали поширення

Збір даних відбувався у період з 17.02.2026 по 19.02.2026. Опитування поширювалося на території Румунії. Респондентів залучали через такі канали:

- **Онлайн-поширення:** посилання на Google Forms, розміщене в соціальних мережах і месенджер-групах.

Мова та доступність

Анкета була доступна такими мовами: **українська / англійська**.

Дизайн інструменту та зміст

Анкета була структурована у сім розділів: контекст і базова інформація; обізнаність і готовність; наміри на майбутнє; бажані правові шляхи (кілька можливих варіантів); права людини та гарантії; виклики й можливості; рекомендації для осіб, які формують політику. Анкета включала:

- закриті питання з одним варіантом відповіді (наприклад, обізнаність, наміри);
 - шкальні питання (готовність за шкалою 1–5);
 - питання з можливістю вибору кількох відповідей (наприклад, занепокоєння, шляхи, гарантії);
 - відкриті питання (наприклад, виклики, рекомендації).
- Інструмент був розроблений командою JRS Romania.

Підхід до відбору та обсяг відповідей

Опитування базувалося на цільовій аудиторії, участь залежала від доступу до анкети та бажання відповісти. Такий підхід є доречним для швидких оцінок потреб і адвокаційних доказів, однак він не забезпечує статистично репрезентативних результатів для всіх українців під ТП у Румунії або в ЄС. Загальна кількість поданих анкет: **N = 1588**.

Кількість валідних відповідей, включених до аналізу: **N = 1585**.

Порожні відповіді вилучено: **3**.

Згода, безпека та захист даних

Участь була добровільною. Респондентам було надано інформаційну примітку з поясненням мети опитування.

Безпосередньо ідентифікаційні персональні дані не збиралися. Дані зберігалися на платформі **Google Forms**, доступ до якої був обмежений командою **JRS Romania**.

Анкета не запитувала прямих ідентифікаторів (таких як ім'я, номер телефону, електронна пошта або дані документа, що посвідчує особу). Відповіді аналізувалися та подавалися лише в узагальненому вигляді. Перед аналізом і публікацією відкриті відповіді переглядалися, а будь-які випадково надані ідентифікаційні дані видалялися або редагувалися за стандартним протоколом.

Опитування не передбачало надання учасникам послуг, матеріальних благ або фінансової підтримки.

Термін зберігання даних: **1 місяць**.